

ТУРИЗМ І РЕКРЕАЦІЯ

УДК 911.3:33](477.82):373.069:796.5

*Ірина Єрко, Роман Качаровський (Луцьк),
Надія Чир (Ужгород),
Олена Антипюк (Луцьк)*

ШКІЛЬНІ МУЗЕЇ ЯК ПОТЕНЦІЙНІ ОБ'ЄКТИ ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ (НА ПРИКЛАДІ ІВАНИЧІВСЬКОГО РАЙОНУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Досліджено шкільні музеї Іваничівського району Волинської області як потенційний об'єкт пізнавального туризму. Охарактеризовано діяльність шкільних музеїв Іваничівського району. Встановлено значення шкільних музеїв як туристичної атракції зі значним потенціалом, особливо в межах утворених об'єднаних територіальних громад (ОТГ). Зроблено висновки, що шкільні музеї, функціонуючи, дають змогу формувати додаткові туристичні маршрути, що значно покращує туристичну привабливість громад і сприяє їх розвитку.

***Ключові слова:** туризм, об'єднана територіальна громада, пізнавальний туризм, туристичні ресурси, шкільний музей, туристичний об'єкт, Волинська область.*

School museums in Ivanychi district of Volyn region as a potential object of cognitive tourism were investigated. The activity of school museums in the Ivanychi district is characterized. The importance of school museums as a tourist attraction with significant potential has been established, especially within the formed united territorial communities (UTC's). It was concluded that the functioning of school museums allows the formation of additional tourist routes, significantly improves the tourist attractiveness of communities and contributes to their development.

***Key words:** tourism, united territorial community, cognitive tourism, tourist resources, school museum, tourist object, Volyn region.*

Існування пізнавального туризму базується на наявності на певній території історико-культурних туристично-рекреаційних ресурсів. Ці яскраві матеріальні й духовні об'єкти дають змогу людині уявити культурні та історичні надбання нації та суспільства, пізнати самотні звичаї і обряди, історичну минувшину країни.

До об'єктів культурної спадщини належать пам'ятки археології, історії, містобудування та архітектури, монументального мистецтва, музеї та осередки народних художніх промислів. Усі вони поділяються на об'єкти національного та місцевого значення. У Волинській області їх налічується за різними оцінками понад 1,5 тис., із них близько 200 – національного та понад 1300 місцевого значення. Серед них 17 музеїв, зокрема один на Іваничівщині – районний історичний музей, відкритий у 1975 році (смт Іваничі) [1-2; 6].

Як відомо, музей – культурно-освітній та науково-дослідний заклад, призначений для вивчення, збереження та використання пам'яток природи, матеріальної і духовної культури, прилучення громадян до надбань національної і світової історико-культурної спадщини. За своїм профілем музеї поділяються на історичні, археологічні, краєзнавчі, природничі, літературні, меморіальні, мистецькі, етнографічні, технічні, галузеві тощо [4].

Окремим підвидом музеїв (хоча можливо і не в повному розумінні) слід вважати шкільні музеї, що у своїй роботі керуються Наказом Міністерства науки і освіти України від 22.10.2014, № 1195 «Про затвердження положень про музеї при дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних та професійно-технічних навчальних закладах, які перебувають у сфері управління Міністерства освіти і науки України» [3]. Відповідно до нього головними завданнями в роботі шкільного музею є: 1) сприяння удосконаленню навчально-виховного процесу закладів освіти; 2) розширення і поглиблення загальноосвітньої та професійної підготовки учнівської молоді засобами позакласної,

позашкільної роботи; 3) розвиток її творчих інтересів до пошукової краєзнавчої, науково-дослідницької, художньо-естетичної та природоохоронної роботи; 4) формування у підростаючого покоління розуміння нерозривного взаємозв'язку минулого, сучасного і майбутнього України; 5) допомога педагогічному колективу закладу освіти у впровадженні нових нетрадиційних форм роботи за інтересами; 6) вивчення, охорона і пропаганда пам'яток історії, культури і природи рідного краю; 7) проведення культурно-освітньої роботи серед учнівської молоді та інших верств населення. У практиці роботи шкільних музеїв склалися різноманітні форми використання музейної експозиції і фондів матеріалів на уроках. Вони здійснюються як за допомогою організованих форм, так і шляхом самостійної роботи школярів.

За даними відділу культури і туризму Іваничівської РДА в районі їх налічується сім: етнографічний музей „Берегиня” (при ЗОШ с. Павлівка), музей бойової слави „Пам'ять” (при ЗОШ № 2 смт Іваничі), три музеї історії села (при ЗОШ у сс. Заболотці, Литовеж, Милятин), музей-кімната М. М. Корзонюка (при ЗОШ с. Бужанка), краєзнавчий музей с. Колона (при ЗОШ с. Колона). Найбільш відомою на Волині є діяльність діяльність шкільних музеїв у смт Іваничі та с. Бужанка. Зокрема у Іваничівській ЗОШ № 2 експонуються матеріали про життя та подвиг військового керівника Іваничівської ЗОШ І–ІІІ ст. Ю. Лелюкова, який ціною власного життя врятував своїх учнів. Особливістю діяльності Бужанської загальноосвітньої школи І–ІІІ ст. Іваничівського району є використання у виховній роботі наукової спадщини дослідника Прибузького краю, відмінника народної освіти, лауреата премії імені А. Ю. Кримського Миколи Матвійовича Корзонюка (1920–1994), який у 1960 р. очолив педагогічний колектив і віддав цій роботі 17 років. У школі створено його кімнату-музей, яка стала своєрідним осередком розвитку культури села, центром проведення масових шкільних, а також сільських заходів [2; 5-6].

Слід зауважити, що для Іваничівщини характерний пізнавальний напрям туризму через наявність значної кількості історико-культурних та малу частку природних та природно-заповідних об'єктів. У нинішніх умовах децентралізаційних процесів роль населеного пункту як складової об'єднаної громади значно зростає, що спонукає місцеву владу до пошуку, відбудови, реставрації та створення об'єктів, здатних приносити додатковий дохід як громаді, так і населеному пункту. Враховуючи значну роль туризму у цьому процесі для сільської місцевості, актуальним є показ усіх наявних ресурсів, зокрема і шкільних музеїв, які нарівні з культурною спадщиною стають туристичною родзинкою території.

Такі музеї створюють на території шкільних навчальних закладів з метою збереження природних, історичних (зокрема військових), культурних, автобіографічних, етнічних, фольклорних, навчальних та інших цінностей цього навчального закладу, території, де він розміщений, або об'єкту, що розміщений чи розміщувався, або події (історичної, військової, автобіографічної, культурної, спортивної тощо), що відбувалася в межах населеного пункту чи поблизу нього. Відвідування цих музейних установ дозволить краще уявити різні особливості даного навчального закладу чи місцевості (особливо це характерно для сіл та малих містечок), де вони розміщені. Окремою виставочною тематикою стають краєзнавчі та етнокультурні (зокрема фольклорні) здобутки цих місць. Все це на загал формує уявлення потенційного туриста про дану територію і дозволяє краще її пізнати. Тому досить актуальним є включення таких об'єктів до нових туристичних маршрутів, особливо у прикордонних землях, де відбувається багато різних подій. Проте досить великою проблемою залишаються шляхи доїзду до шкільних музеїв у віддалених від трас загальнодержавного значення населених пунктів, тому місцевій владі слід звернути увагу на покращення транспортної інфраструктури.

Загалом можемо відзначити актуальність та перспективність питання розширення мережі шкільних музеїв (особливо у місцевостях з переважаючим пізнавальним характером туризму та малою кількістю об'єктів ПЗФ) як пізнавальних об'єктів туристичних маршрутів, що дозволить покращити зацікавленість туристів певними територіями і збільшить потік нових туристів.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Атлас історії культури Волинської області / відп. ред. Ф. В. Зузук. – Луцьк : Ред.-вид. від. «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. – 112 с.
2. Волинь туристична : путівник. – К. : ТОВ „Світ Успіху”, 2008. – 364 с.
3. Наказ Міністерства науки і освіти України від 22.10.2014 № 1195 «Про затвердження положень про музеї при дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних та професійно-технічних навчальних закладах, які перебувають у сфері управління Міністерства освіти і науки України» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1415-14>.
4. Карпюк З. Перспективи розвитку туристичного співробітництва прикордонних громад Волинської області / З. Карпюк, Л. Чижевська, Р. Качаровський, О. Антипюк // Матер. міжнар. наук-практ. конф. «Туризм, географія, краєзнавство: актуальні проблеми теорії і практики»: (м. Тернопіль, 16-17 травн. 2019 р.). – Тернопіль: РВВ Терн. нац. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка, 2019. – С. 41–50.
5. Черчик Л. М. Туристично-рекреаційний комплекс Волинської області: передумови розвитку: монографія. Частина 1 / Л. М. Черчик, О. В. Міщенко, І. В. Єрко. – Луцьк : Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, 2014. – 128 с.
6. Чижевська Л. Т. Особливості туристично-рекреаційної атрактивності Іваничівського району Волинської області / Л. Т. Чижевська, З. К. Карпюк, Р. Є. Качаровський // Наук. вісн. Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – 2019. – № 1 (385): Геогр. науки. – С. 136–142.